

Stödpaketen och det sydsvenska näringslivet

September 2020

Sara Åhlén Björk, chefekonom, Sydsvenska
Industri- och Handelskammaren

Handelskammaren
I sydsvenska företags intresse

Handelskammaren

I sydsvenska företags intresse

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren är en privat organisation som arbetar i sydsvenska företags intresse. Vi påverkar företagens villkor genom bland annat utveckling av infrastruktur och utbildningssystem. Vi stöder affärer genom service inom internationell handel och olika utbildningar. Vi sammanför företag i olika nätverk och på våra många möten. Handelskammaren har drygt 2 500 medlemsföretag och finns i Skåne, Blekinge, Kalmar, Kronobergs och södra Hallands län.

I arbetet med denna rapport har utöver författaren även Gustav Aronsson och Emil Henricsson Ene från Handelskammaren medverkat.

Design och layout: Sarah Mesch

Sammanfattning

Sydsvenska Handelskammaren har genomfört en enkätundersökning bland sydsvenska företag om regeringens stödpaket. Svaren visar att pandemin har drabbat alla branscher. Över hälften av de tillfrågade företagen har tappat omsättning. Detta gäller även tillverkningsindustrin.

Vi ser också en tydlig bild av att pandemin förstärkt en redan splittrad marknad med vinnare och förlorare, oavsett bransch. Mer än vart tionde företag rapporterar om en ökad omsättning och bland de kunskapsintensiva tjänsteföretagen har 4 av 10 företag en oförändrad eller ökad omsättning. Osäkerheten är emellertid stor.

Flertalet företag bedömer risken att de måste avvecklas under det kommande halvåret som liten. 4 procent betecknar risken som hög.

Mer än hälften av alla svarande företag har eller planerar att söka någon form av Coronarelaterat stöd.

De mest använda stöden är:

- korttidspermitteringar
- anstånd med egenavgifter
- sänkningar av egenavgifter
- omställningsstöd.

Omställningsstöd och företagsakuten har lägre användning och tycks ha fungerat sämre. Detta verkar bero på inriktning och utformning.

En stor majoritet ser behov av att det finns tillgång till fortsatta stöd under hösten (dock med vissa behov av förändringar i framförallt omställningsstöd och företagsakuten), men pekar även på behoven av hjälp att ta sig från reaktiva krisåtgärder till proaktiva tillväxtpotentialer. Nyanställningsstöd och skattelättnader för tidigare permitterad personal är sådana exempel.

Rekommendationer

- Stöden bör förlängas. Osäkerheten är stor och även företag som har klarat sig utan stöd ser behov av att stöden förlängs. Risken med att fortsatt erbjuda stöd är obetydlig för statsfinanserna men kan ha stor effekt i näringslivet.
- Revidera framför allt omställningsstödet och företagsakuten – låg nyttjandegrad indikerar fel utformning.
- Permitteringsstödet har nyttjats mest frekvent av våra företag – både i Sydsverige och Sverige som helhet. Erfarenheter från finanskrisen visar dock att behovet av arbetskraft kan vända snabbt. Då behövs inte bara arbetskraft, utan även arbetskraft med relevant kompetens. Företagen bör kunna kombinera permitteringar med kompetensutveckling, vilket redan görs i andra länder.
- Fokusera på att stöden även i höst fortsätter vara väl kommunicerade med enkla ansökningsprocesser – detta har fungerat bra under våren och är A och O för företag som snabbt förväntas anpassa sig till en extrem situation.
- Undersök möjligheten till ytterligare stöd som riktas om från akuta räddningsåtgärder till att istället få igång svensk ekonomi, exempelvis sänkta skatter för företag som tar tillbaka permitterande. Ett rekryteringsstöd för nyanställningar hade också givit effekt.
- Arbeta aktivt för öppna gränser och den betydelse fria rörelse av varor och tjänster har för ett litet och exportdrivet land som Sverige. Exempelvis incitament som tillfälliga skatterabatter för de som tar tillbaka permitteringar eller nyanställer.

Stödpaketet och det sydsvenska näringslivet

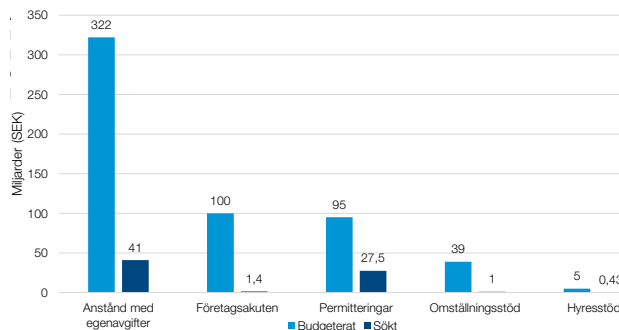
Det har nu gått ett halvår sedan Coronapandemin på allvar slog till i Sverige. Den 2 mars höjde Folkhälsomyndigheten risken för smittspridning från låg till måttlig, och redan den 6 mars ökade antalet fall kraftigt.

Utvecklingen därefter har ingen undkommit. Stängda arbetsplatser, social distansering och digitala lösningar har blivit vårt nya normalläge samtidigt som regeringen har försökt mildra de enorma efterföljande konsekvenserna med otaliga ändringsbudgetar och stödpaket. Coronas ekonomiska avtryck har också varit skoningslöst. Under andra kvartalet 2020, föll Sveriges BNP med nästan 9 procent.

Totalt har regeringen sedan i våras beslutat om ca 210 miljarder kronor i direkt penningstöd för att hjälpa svensk industri- och service-sektor. Dessutom kan 250 miljarder i nya lånegarantier och 335 miljarder i krediter tillskrivas – ofantliga summor!

Men många av stöden, garantierna och krediterna har visat sig vara underutnyttjade¹ och en debatt där argument om felaktiga utformningar, svårhanterade ansökningsprocesser och missbedömda behov har blossat upp. Inte överraskande har argumenten – och motargumenten – här också ofta följt den politiska agendan. Dessutom saknas i många fall den regionala analysen.

Ett underutnyttjande av budgeterade coronastöd

Källa: <https://www.dn.se/ekonomi/sa-lite-utnyttjas-statens-coronastod/>

Handelskammaren har därför, för att få en bättre förståelse om utformningar, processer och behov, frågat medlemsföretagen hur det står till i regionen. Hur mår de Sydsvenska företagen? Hur nyttjar näringslivet regeringens stödåtgärder? Och om de inte nyttjas i den utsträckning som förväntas – är då orsaken felutformade stöd eller brist på behov?

1) <https://www.dn.se/ekonomi/sa-lite-utnyttjas-statens-coronastod/>

Baserat på enkätsvar från totalt 179 sydsvenska företag dras följande slutsatser:

Läget i de Sydsvenska bolagen är allvarligt, men det

finns ljusglimtar: Under perioden mars–augusti har drygt 60 procent av de svarande företagen haft en minskad omsättning jämfört med tidigare år. Endast marginella skillnader finns mellan företag aktiva inom service eller tillverkningsindustrin. Tapp i storleksordningen mellan 0–20 procent är vanligast, medan dryga 5 procent av alla svaranden rapporterar om tapp där mer än hälften av omsättningen gått förlorad mot tidigare år. Hela 16 procent av de svarande bolagen uppger att de under det senaste månaderna har haft en ökad omsättning. Även i denna kategori återfinns företag av blandade storlekar och i varierande branscher.

Företagen är övergripande positiva till de stöd som kunnat sökas – oavsett vilken bransch de själva verkar inom.

81 procent av de som haft en minskad omsättning har begärt stöd och fått det. En tydlig majoritet av dessa företag tycker att stöden hanterats effektivt och blivit utbetalda i tid.

De mest frekvent sökta stöden bland företagen har varit:

- Korttidspermitteringar (44 procent av totalt antal sökta stöd)
- Anstånd med egenavgifter (23 procent)
- Sänkningar av egenavgifter (12 procent)
- Omställningsstöd (9 procent)

Något som också är värt att notera här är den höga nyttjandegraden av omställningsstödet i kombination med dess utformning. Vi har tidigare lyft behovet av att möta kriser med kompetensutveckling och även detta argument passar väl under Coronapandemin.² Många europeiska länder, däribland Tyskland, har erfarenhet av att kombinera korttidspermitteringar med kompetenshöjande insatser för företagen. Det innebär att de snabbt kan växla upp i produktivitet när omständigheterna tillåter det. Låt oss göra likadant här och utbilda oss ur krisen.

Majoriteten av företagen som sökt stöd upplever att de har varit väl kommunicerade, välriktade och med en begriplig ansökningsprocess. **Trots detta finns det dock en osäkerhet om att bidragen är alltför kortsiktiga, fokuserar på omedelbara förluster, och innefattar en hel del osäkerhet:**

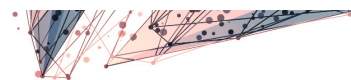
- Omställningsstödet beskrivs som för lågt, för kort och exkluderande av de företag som inte drabbades av Corona i ett tidigt skede (mars–april).
- Beslut om begränsande utdelningspolicys får snedvridna effekter för mindre bolag där utdelningar ofta används som ett substitut till lön.
- Oklarheter angående korttidspermitteringarnas längd och omfång.
- Allmän osäkerhet gällande om och när bidragen tas bort, samt om och hur marknadskrafter och fri konkurrens påverkas av stöden.

Företagen anser att fortsatta stöd kommer att behövas också under hösten och att nya alternativ för återanställning/nyanställning av personal behövs för att företag ska våga ta steget tillbaka till fullt/ökat resursutnyttjande.

- Önskan om förlängda stöd gäller främst de redan populära korttidspermitteringarna, samt anstånd/sänkningar av egenavgifter.
- Sänkta sociala avgifter för företag som tar tillbaka permitterade, samt ett rekryteringsstöd till företag som ökar antalet anställda lyfts fram som nya stöd åtgärder för att få igång företagen igen.

De sydsvenska företagen är i hög grad internationaliserade och i starkt behov av öppna gränser och tillgängliga marknader. Nästan 80 procent av de svarande företagen använder sig av flygplatser i sin affärsmodell. Inte överraskande använder de sydsvenska företagen mest Kastrup som utgångspunkt för affärsresor. Men transportmöjligheten för import- och exportgods är också mycket viktig. Totalt använder mer än 20 procent av de svarande företagen Kastrup för godstransport.

2) <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/underlatta-foretagen-att-utbilda-permitterade-32358>

Sammantaget tyder svaren på att krisen slagit brett över de sydsvenska företagen. Många har förlorat stora summor i omsättning och har därför tvingats till kraftiga åtgärder, till exempel i form av omställningsstöd eller permitteringar. Inga tydliga slutsatser kan dras om att företag i en specifik bransch eller av en särskild storlek blivit hårdare drabbad än andra.³ Uppfattningen om att alla har drabbats, och åsikten att alla företag har rätt till en skälig chans att överleva, är också tydlig när företagen fått svara på om stöden har behövts och kommer att fortsätta att behövas. En stor majoritet svarar ja på båda frågorna – oavsett om de själva ansökt om stödet eller ej.

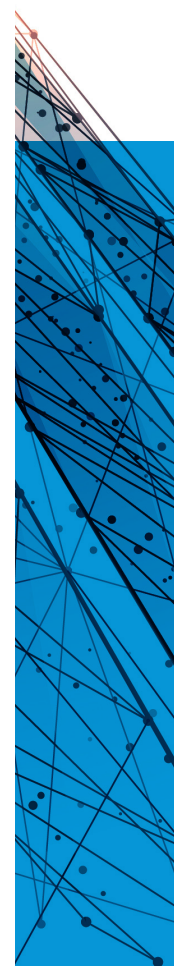

När det är dags att sätta fart på ekonomin igen efter krisen är det viktigt att företagen ges både rätt stöd och möjligheter. Baserat på våra medlemmars svar rekommenderar därför Handelskammaren följande:

- Förläng stöden. Det ger företagen stabila förutsättningar och tid till återhämtning – med minimal statlig ekonomisk risk.
- Revidera framför allt omställningsstödet och företagsakuten – låg nyttjandegrad indikerar fel utformning. Företagen bör även kunna kombinera permitteringarna med kompetensutveckling, vilket redan görs i andra länder.
- Fokusera på att stöden även i höst fortsätter vara väl kommunicerade med enkla ansökningsprocesser – detta har fungerat bra under våren och är A och O för företag som snabbt förväntas anpassa sig till en extrem situation.
- Undersök möjligheten till ytterligare stöd som riktas från akuta räddningsåtgärder till att istället få igång svensk ekonomi. Förslag på åtgärder är exempelvis sänkta skatter för företag som tar tillbaka permitterande. Ett rekryteringsstöd för nyanställningar hade också givit effekt.

Handelskammaren ser ett fortsatt behov av att fokusera på fyra fokusområden för att snabbt kunna återvända till full tillväxt i hela den svenska ekonomin.

1. EU:s inre marknad måste vara tillgänglig - Sverige måste verka för att hålla gränser öppna och tillåta rörlighet.
2. Basinfrastruktur, som säker effektillgång och bredband, behöver prioriteras för att möjliggöra snabb tillväxt efter krisen.
3. En satsning på yrkesutbildning är väl tajmad när arbetslösheten stiger och företagen behöver ställa om kompetens mot digitala och klimatsmarta affärsmodeller.
4. Responsen behöver ta hänsyn till att regioner har olika förutsättningar, exempelvis i mixen av industriföretag och besöksnäring samt vilken infrastruktur som finns.

3) Slutsatserna baseras på svar från 179 medlemsföretag. Både tjänste-/service- och tillverkningsföretag är representerade bland svaren (se Appendix). Ett naturligt urvals-bias förekommer då restauranger, vilka vi sedan tidigare vet har varit starkt påverkade av social distansering, inte har en stark förankring i medlemsorganisationer som Sydsvenska Handelskammaren. Enligt liknade resonemang har en majoritet av de svarande företagen en ålder på +10 år, vilket i sin tur tyder på svar från företag som under normala förhållanden väl uppfyller regeringens krav om "livskraftiga" företag.

Appendix

Enkät om Coronarelaterade stöd till sydsvenska företag

Utformning och utskick

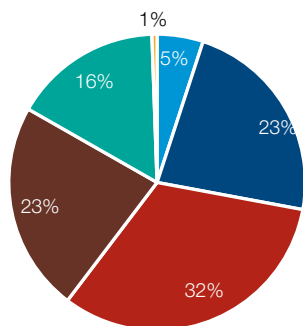
Enkäten skickades ut till samtliga VD:ar, plats- eller kon-torschefer i vårt medlemsregister. Svaren är insamlade mellan den 26 augusti och den 31 augusti.

Totalt ställdes 18 Corona-relaterade frågor där 179 företag valde att svara på hela enkäten. Endast helt ifyllda enkäter har analyserats. Fem följdfrågor angående, bransch, företagsstorlek, företagsålder etc. ställdes i enkäten. Detta för att kunna analysera och dra slutsatser om till exempel sektorspecifika skillnader.

Enkätsvaren visar sig dock ha varit mycket homogena oavsett bransch, företagsstorlek, företagsålder etc., och vi har därför valt att huvudsakligen presentera svaren baserade på de totala antalet svarande i varje fråga i detta appendix. Ytterligare grafer är inkluderade när det finns någon gruppsskillnad som behöver belysas.

Enkätfrågor och svar

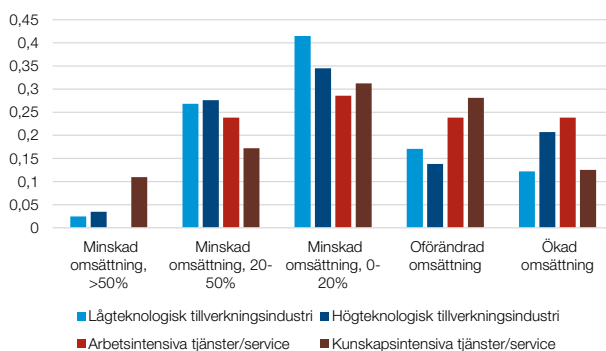
1. Hur har er omsättning förändrats under perioden mars-augusti 2020, jämfört med samma period under 2019?

- Minskad omsättning, >50%
- Minskad omsättning, 20-50%
- Minskad omsättning, 0-20%
- Oförändrad omsättning
- Ökad omsättning
- Vet ej

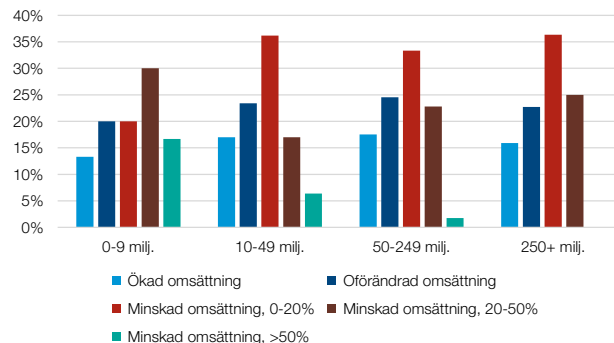
Not: 179 svarande företag.

Förändrad omsättning segmenterat på branschtillhörighet

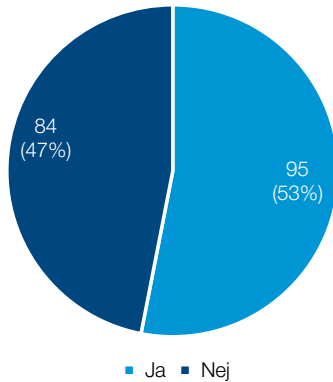
Not: 179 svarande företag.

Förändrad omsättning segmenterat på branschtillhörighet

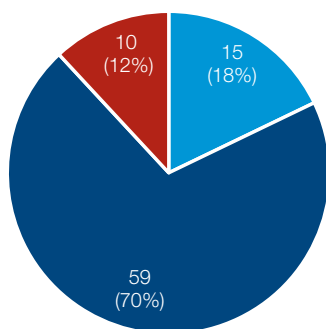
Not: 179 svarande företag.

2. Har ert företag ansökt eller planerar att ansöka om någon typ av Corona-relaterat stöd?

Not: 179 svarande företag.

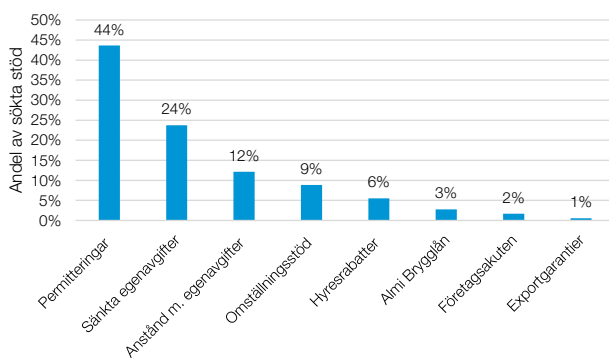
3. Vad har varit den huvudsakliga anledningen till att ni inte sökt något stöd?

- Annan anledning
- Ej i behov
- Osäkerhet om stödets utformning

Not: 84 svarande företag – frågan ställdes till de som angivit nej i föregående.

4. Vilka Coronarelaterade stöd har ni sökt eller planerar att ansöka om?

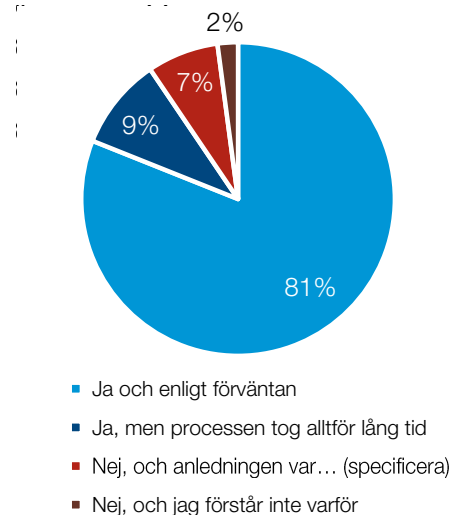

Not: Svarande företag kan ha sökt fler stöd än ett. Totalt 95 svarande företag har tillsammans sökt 179 stöd. Majoriteten har sökt mellan 1-3 stöd per företag.

5. Vilka stöd har ni ansökt om? (Om det svarande företaget valt svaret "annat" i fråga 4)

Inget nytt stöd tillkom.

6. Har du redan fått ta del av de stöd du sökt?

Not: 95 svarande företag

7. Specificering av "Nej och anledningen var... (specificera) i fråga 6:

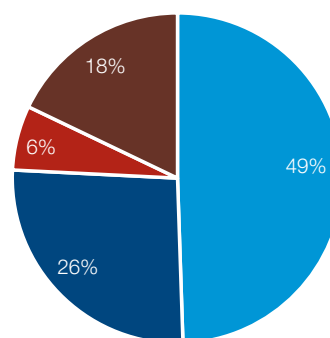
"Almi gav inte bryggblån då vi hade förlust under 2018."

"Vi hade betalat ut en utdelning under mars 2020 och var därför inte berättigade."

"Vi fick avslag av ALMI. Vi kunde återkomma när vi hade en bättre ekonomi."

"Vi har ansökt men ännu inte fått det behandlat."

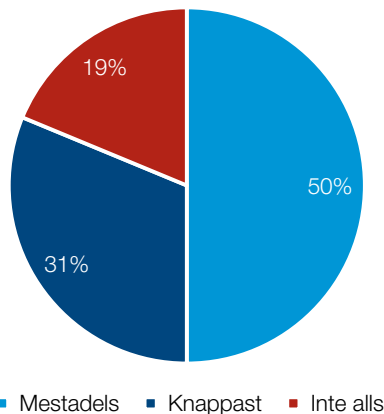
8. Hur väl har stöden täckt era behov?

- Mestadels
- Knappast
- Inte alls
- Helt och hållet

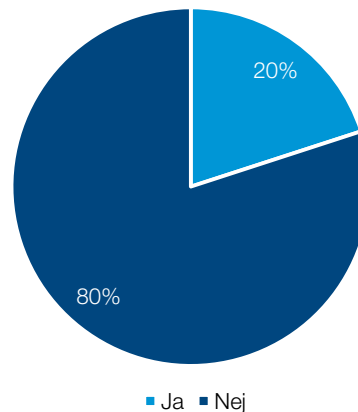
Not: 95 svarande företag.

Resultat när vi selekterat på företag som sökt omställningsstöd: ett större missnöje kan skönjas.

Not: 16 svarande företag.

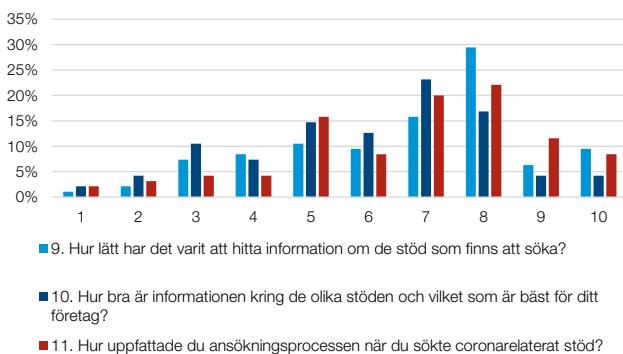
12. Ser du några luckor eller dubbleringar av de Coronarelaterade stöd som erbjuds till företag idag?

Not: 16 svarande företag.

9-11. Frågor relaterade till stödets utformning och process

Sammanställning av frågorna: Hur lätt har det varit att hitta information om de stöd som finns att söka? Hur bra är informationen kring de olika stöden och vilket som är bäst för ditt företag? Hur uppfattade du ansökningsprocessen när du sökte Coronarelaterat stöd?

Not: 95 svarande företag.

13. Vilka luckor eller dubbleringar ser du?

Kommentarer som uttrycker oro för utvecklingen i höst med de stöd som för närvarande gäller:

"Osäkra på om vi kommer få behålla stödet och vilka kriterier som finns på oss som företag."

"Corona kommer fortsätta och kanske till och med förvärras. Vi sitter fast med sjuklönekostnaderna."

"Oklarheter kring korttidspermitteringsreglerna vilket förlamar oss som företag när vi inte kan fatta säkra beslut."

"Många företag, speciellt inom metallindustrin, hade ett bra första halvår men står inför en katastrof andra halvåret och är inte berättigade till stöd bara för att första halvåret var bra."

"Vi sysslar med sällanköps försäljning och har i normala fall affärer i den så kallade "pipen"- den är dock uttömd nu och gör framtiden svår att förutse."

"Då vi exporterar våra maskiner över hela världen och allt stannat av p.g.a. covid-19 så har vår omsättning nästan försvunnit under de senaste 5 månaderna. Frågan är hur länge vi klarar detta då bankerna inte verkar förstå vår situation."

Kommentarer som sammanfattar felaktigheter i stödets utformning:

"De anställda i de etablerade företagen skyddas väl (kan till och med tjäna på att jobba hemma alt. vara korttidsarbete) och deras bolag har med stöden goda chanser att komma tillbaka. Medan egenföretagarna knappt har något säkert skydd alls."

"Många småföretag sparar pengar genom att dela ut pengar istället för att betala ut lön. I alla stöd straffas man för att försöka hålla kostnaderna nere genom dessa typer av åtgärder. Man har från myndigheternas sida inte tänkt igenom stöden."

"Vi tappar betydligt mer än vad stöden bidrar med, stöden behöver vara mer omfattande för att vår verksamhet ska kunna klara sig."

"Det saknas en långsiktighet i stödåtgärderna. Utan en långsiktig säkerhet minskar investeringsviljan."

"Saknar ett stöd som räddar friska bolag från att gå i konkurs. Gäller främst bolag som inte kan bygga mot lager, t ex tjänsteföretag."

"Upplever att konstgjord andning och icke konkurrenskraftiga verksamheter hålls vid liv. Marknadskrafterna sätts delvis ur spel."

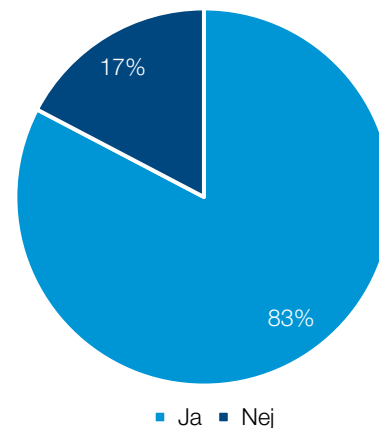
"Mycket av stödet är relaterat till omedelbara förluster. Men med en verksamhet med lång framförhållning kommer problemen i första hand inte just nu utan troligtvis om ca 6 månader, början och under 2021. För sådana verksamheter behövs stödet först då."

Kommentarer om att omställningsstödet upplevs slå fel:

"Omställningsstödet är för kort och för lågt. Fler åtgärder behövs också."

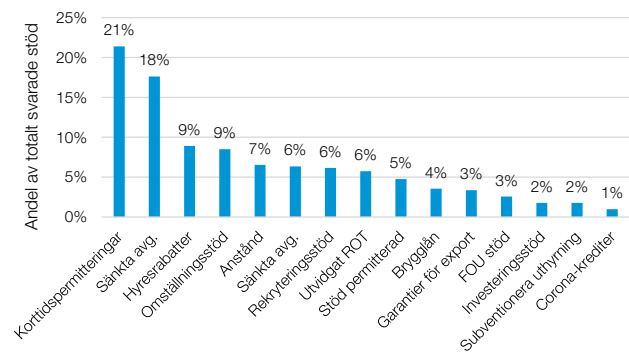
"Omställningsstödet är väldigt tidsbegränsat, ansökan avslutades i början av juni. Möjligheten till stöd resten av 2020 eller i 2021 behövs om effekterna av Corona fortsätter."

14. Anser du att det bör finnas Corona-relaterade statliga stödåtgärder även under hösten 2020?

Not: 179 svarande företag

15. Vilka former av Coronarelaterade stödåtgärder blir viktigast under hösten 2020?

Not: Totalt svarade 149 av företagen. Max fem stöd kunde väljas.

16. Finns det något annat stöd som ni hade önskat se?

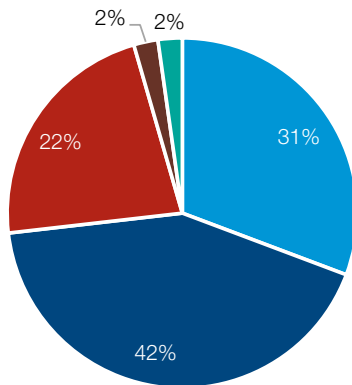
"Stöd som ersätter företagets riktiga förlust."

"Sänkta arbetsgivaravgifter under en längre tid."

"Ett omformulerat korttidspermitteringsstöd som bättre passar företagen och deras rådande problem. En ond cirkel uppkommer om man behöver permittera folk för att fortsätta finnas till, men samtidigt behöver folk för att kunna verka och komma på fötter igen."

"Stöd till specifika krisbranscher, tex resor och hotell."

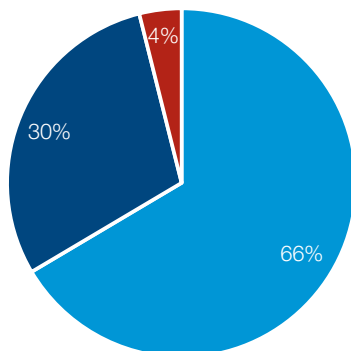
17. Hur förväntas majoriteten av era anställda att arbeta under hösten?

- 0% distansarbete
- 0-50% distansarbete
- 50-100% distansarbete
- 100% distansarbete
- Vet ej

Not: 179 svarande företag.

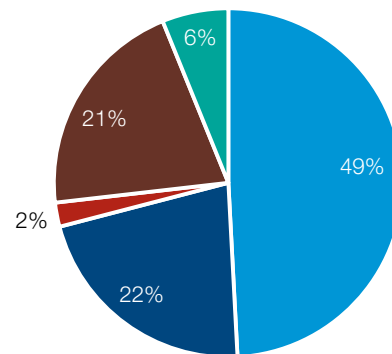
18. Utifrån nuvarande situation hur bedömer ni risken att ert företag måste avveckla verksamheten inom 6 månader?

- Ingen risk
- Liten risk
- Hög risk

Not: 179 svarande företag.

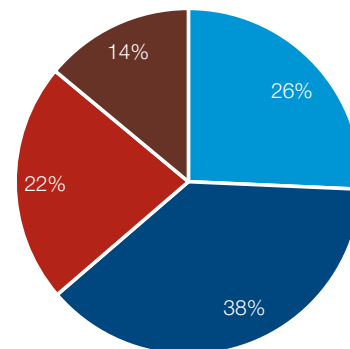
19. Hur använder ert företag vanligtvis Köpenhamns flygplats?

- Endast för affärsresor
- För affärsresor, samt för import och export
- Endast för import och export
- Inget behov finns av flyg
- Vi använder en annan flygplats

Not: 179 svarande företag.

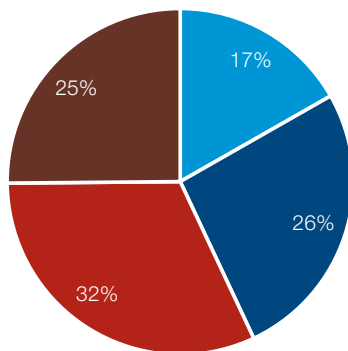
20. Hur många anställda har ert företag?

- 1-9 st
- 10-49 st
- 50-249 st
- 250 st

Not: 179 svarande företag.

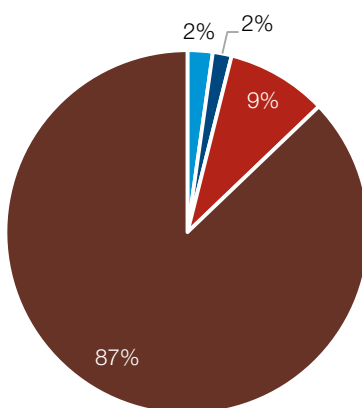
21. Hur stor omsättning (SEK) hade ert företag under 2019?

■ 0-9 miljoner ■ 10-49 miljoner ■ 50-249 miljoner ■ 250+ miljoner

Not: 179 svarande företag.

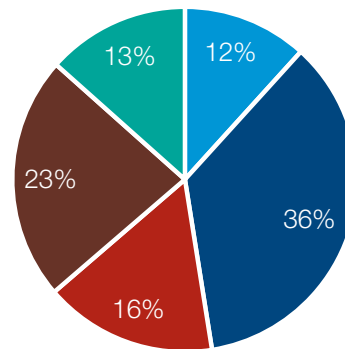
22. Hur gammalt är ert företag?

■ 1-3 år ■ 3-5 år ■ 5-10 år ■ 10+ år

Not: 179 svarande företag.

23. Vilken bransch är ert företag verksamt inom?

■ Arbetsintensiva tjänster/service ■ Kunskapsintensiva tjänster/service
 ■ Högteknologisk tillverkningsindustri ■ Lågteknologisk tillverkningsindustri
 ■ Övrigt

Not: 179 svarande företag.

Handelskammaren

I sydsvenska företags intresse

Sydsvenska Industri- och Handelskammaren
Skeppsbron 2, 211 20 Malmö. Tel 040 - 690 24 00
www.handelskammaren.com